

Kisebbségek és jogok Keleten és Nyugaton

Három paradoxont határoz meg Pomogáts Béla Magyarország uniós csatlakozásával kapcsolatban *Nemzeti jövőkép és a nemzeti stratégia* című tanulmányában: először a magyarországi közvélemény határozott kételyét Románia képességéről az Európai Unió normáihoz való alkalmazkodásról – miközben a többség támogatja szomszédunk csatlakozását!; másodsor a vezető román értelmiségiek érdekeltnek mutatkoznak országuk hatékony integrációjában, ugyanakkor a gazdasági és politikai elit (nem tudni, mekkora hányada) idegenkedni látszik az unió politikai és morális normáitól; végül a nyugat-európai nemzetek és kormányaik nem minden bizalmatlanság és gyanakvás nélkül fogadják be a demokratikus átalakulás ellentmondásaival terhelt közép-európai országokat, miközben jól tudják: saját érdekükből is integrálniuk kell közösségükbe a kontinens e hagyományos válságövezetének országait és nemzeteit. E „befogadó” országok közül Olaszország és Spanyolország nemzet- és kisebbségpolitikáját tekinti át Vizi Balázs és Szajbély Katalin írása. Vizi Balázs *A határon túli olaszoktól a külföldön élő olasz állampolgárokig* című alapos elemzéséből – „érintettségünk” okán – az olasz állampolgársági törvény módosítása körüli vitát érdemes kiemelni: a legtöbb kritika azért érte a törvényt, mert olyan személyekre és leszármazottaikra is kiterjeszti az állampolgárságot, akik ténylegesen soha nem voltak olasz állampolgárok, és egyáltalán nem biztos, hogy olasz nemzetiségűek, ugyanakkor az új szabályozás sem rendezte a Szlovéniában és Horvátországban élő *óshonos* olasz kisebbséghez tartozó személyek állampolgársági jogait (a különbség persze a magyar helyzethez képest a két populáció igencsak eltérő nagyságrendjében ragadható meg). Szajbély Katalin *Kisebbségi kérdés Spanyolországban* című dolgozatából pedig az itteni cigányok (lélekszámuk 600 és 800 ezer közöttire tehető!) helyzetének jogi, politikai rendezetlenségét célszerű kiemelni, mert ez a tény is megerősíti meggyőződésünket: a kisebbségi kérdés kezelését tekintve egyáltalán nem biztos, hogy a jelenlegi uniós tagországok joganyagát és politikai gyakorlatát kell etalonnak tekinteni a csatlakozás előtt álló országokban. E témakört „célozta meg” a Fórum nevet viselő új rovatunk vitaindító írása, Kovács Attila Zoltáné *Az uniós állampolgárság és a nemzeti kisebbségek* címmel. Várjuk az érdemi és érdemes reflexiókat, amelyeket közölni fogunk.

Jelen számunk szerkesztése során mondhatni a bőség zavarával küzdöttünk; a további tanulmányok közül ezért csupán Kocsis Károly *A Kárpát-medence változó etnikai arcúta (1989–2002)* című erőteljes és nyolc ország legfrissebb népszámlálási adatait feldolgozó és két kitűnő térképet prezentáló munkáját kell említenünk. Elemzéséből kiderül, hogy a tárgyalt időszakban több mint 700 ezer lélekkel csökkent a kárpát-medencei kisebbségek száma, miközben felgyorsult a cigányság térnyerése, és a nemzeti kötődés nélküli népesség száma és aránya ugrásszerűen megnőtt.

Noha gondjaink egyebekben is szaporodni látszanak, de bízva a magyarság életerejében kívánunk minden kedves Olvasónknak sikerekben gazdag, boldog új esztendőket.

Cholnoky Győző

Budapest, 2004. január